

Kulturdepartementet
103 33
STOCKHOLM

Remissyttrande, "Konsultation i frågor som rör det samiska folket", Ds 2017:43

Sammanfattning

- Kiruna kommun tillstyrker förslaget om att det för regeringen, departement och statliga förvaltningsmyndigheter införs en särskild konsultationsordning i frågor som berör det samiska folket.
- Kiruna kommun avstyrker förslaget att motsvarande konsultationsskyldighet införs för kommuner, landsting och regioner. Remissinstansens ställningstagande baseras på uppfattningen att konsekvenserna och kostnaderna för en sådan lagstiftning inte är tillräckligt utredda och belysta i nu aktuell promemoria.
- I det fall en konsultationsskyldighet för kommuner trots allt införs enligt nu liggande förslag ser Kiruna kommun med viss oro på den föreslagna lagkonstruktionen. Det medvetna valet att inte närmare precisera vilka frågeställningar som skall vara föremål för konsultation öppnar visserligen för en flexibel och situationsanpassad tillämpning av lagkravet. Samtidigt innebär lagtexten att det föreligger en uppenbar risk att parterna kommer att ha helt olika inställning till i vilka situationer konsultation skall tillämpas. Detta kan i sig leda till att lagstiftningen, istället för att utgöra en grund för dialog, skapar en konfliktyta i lokalsamhället. Till det skall läggas svårigheten för såväl kommunen som Sametinget att förutse vilka nya kostnader och resurskrav som konsultationsordningen för med sig, eller i vad mån handläggningstiden för olika ärenden ökar.
- Kiruna kommun anser att i det fall konsultationsrättigheten även kommer att omfatta kommuner, denna rättighet i vart fall inte skall gälla utöver vad som annars föreskrivs eller de facto genomförs vad avser samråd, remiss eller konsultation som ett led av handläggningen av ett kommunalt beslutsärende.

Särskilda kommentarer

Kiruna kommun anser att det ligger i sakens natur att i och med att Sveriges Riksdag tillerkänt samerna ställning som urfolk har staten också att som en konsekvens av detta beakta de internationella dokument och överenskommelser som tar sikte på urfolks rättigheter. I en tidigare departementspromemoria, (Ds 2009:49),

lades fram förslag om en konsultationsordning som enbart avsåg en samrådsskyldighet mellan regeringskansliet och Sametinget. De kritiska synpunkter som under remissförfarandet framfördes av bland annat Sametinget och Svenska samernas Riksförbund (SSR) förde med sig att regeringen inte gick vidare med förslaget.

I den nu aktuella promemorian görs jämförelser med andra länder, och särskilt redovisas som ett positivt exempel den konsultationsordning som råder i Norge. I motsats till den norska lagstiftningen, där konsultationsrätten är begränsad till lagar och myndighetsbeslut och enbart gäller för regeringen och statliga myndigheter, föreslås den svenska konsultationsordningen gälla även för kommuner och kommunala tjänster såsom äldreomsorg, utbildning och sjukvård. Kiruna kommun anser att den norska ordningen, som enligt promemorian är väl fungerande, är den modell för konsultationsrätt som bör väljas även i Sverige.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Kiruna kommun är en flerkulturell kommun som tillika är förvaltningsområde för tre nationella minoriteter och minoritetsspråk, samiska, meänkieli och finska. Enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, § 5, skall kommunen ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt som möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

För att uppfylla dessa lagkrav har kommunen bildat minoritetsspråkssamrådet, är ett organ för samråd och ömsesidig information i frågor som berör de nationella minoriteternas villkor och behov. Syftet med samrådet är att kontinuerligt utveckla kommunens verksamhet inom minoritetsspråksområdet, att tillse att kommunen lever upp till intentionerna i minoritetslagstiftningen och ge minoriteterna reellt inflytande i frågor som berör dem. Samrådet består av fyra ledamöter och ersättare från varje språkgrupp; finska, meänkieli och samiska.

Förutom det samråd som bedrivs i minoritetsspråkrådet finns i Kiruna även verksamhet direkt riktad mot den samiska och de två övriga nationella minoritetsspråkgrupperna i kommunen. Det finns bland annat ett vård- och omsorgsboende med språkkompetens i samiska, finska och meänkieli dygnet runt. På detta boende är även den inre miljön, aktiviteter och måltidsverksamheten utformad efter dessa gruppers kulturella bakgrund. Vidare driver kommunen förskolan Lilla Björn/Esikoulu Pikkarharu strävar efter att varje barn utvecklar sin kulturella identitet. Hela förskolan har en inriktning mot språk- och kultur. Avdelning Brummelisa erbjuder ett samiskt kulturellt inslag. För det enskilda barnet är målet att verksamheten också skall väcka lusten att lära sig det samiska språket.

Naturligtvis innebär dessa verksamheter att det förs en aktiv dialog och samråd om verksamheten med de samiska brukarna, barnen och de anhöriga.

Samverkansorganet Kommunen - Samerna

För samråd i ett bredare perspektiv finns i Kiruna sedan många år Samverkansorganet Kommunen-Samerna, ett organ för samråd och ömsesidig information i frågor som berör samernas villkor och behov. I detta samverkansorgan kan representanterna för bägge parter väcka alla typer av frågeställningar som faller inom det kommunala kompetensområdet. Kommunen har därvid att inhämta samverkansorganets synpunkter i ett så tidigt skede som möjligt, så att samverkansorganets uppfattning och förslag kan påverka ärendets handläggning i aktuell nämnd eller styrelse.

Samverkansorganet är också ett forum för tidig konsultation inför mer övergripande ärenden, exempelvis den kommunala översiktsplanen. Det samiska samhället är representerat i samverkansorganet genom företrädare för samebyarna i kommunen, samt fem sameföreningar verksamma i kommunen. För samverkansorganet finns ett särskilt reglemente fastställt av Kirunas kommunfullmäktige.

Samråd avseende nyttjande av mark och vatten inom kommunen

Hela Kiruna kommuns geografiska område ligger inom renbetesområdet. Rennäringen har en mycket stark legal ställning i Sverige. Näringen är klassad som riksintresse, och i kraft av Rennäringslagen har näringen och dess utövare sakägarställning i ärenden om bygglov utanför detaljplan, nya detaljplaner och annan markanvändning inom respektive samebys renbetesområde. Detta betyder i praktiken att i stort sett alla beslut om ändrad markanvändning som kommunen fattar med stöd av Plan- och bygglagen föregås av samråd och/eller remissbehandling med berörd sameby. Inom områden utpekade som riksintresse för samlingsplatser, flyttleder, övernattningsbeten, svåra passager, speciella betesområden och områden kring anläggningar samt renhagar krävs mycket starka allmänna intressen för att några åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande.

Dubbla konsultationer och samråd

Den uppräknig som görs i detta yttrande över de olika situationer där den kommunala handläggningen inkluderar konsultation, remisshantering eller samråd syftar till att åskådliggöra att det i lokalsamhället finns en upparbetad systematik för det ändamål som den föreslagna konsultationsordningen syftar till att åstadkomma. Det är för remissinstansen uppenbart att en konsultationsrätt som går utöver denna systematik och redan lagreglerade samrådsskyldighet inte kan införas utan att det får konsekvenser för kommunen. Kiruna kommun anser att en kommunal konsultationsplikt inte kan införas utan en noggrannare utredning, i vilken kommunerna skall få vara delaktiga, om vilka konsekvenser en sådan plikt kommer att innebära ekonomiskt, resursmässigt och i form av förlängd handläggningstid för den kommunala beslutsprocessen.

Beslut om detta yttrande har fattats på delegation av kommunstyrelsens ordförande

Kristina Zakrisson (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Mats Dahlberg
Bitr kommunchef